

خلاصه اصول جراحی شوارتز

۲۹ مبحث برگزیده

منبع معرفی شده وزارت بهداشت
برای امتحان دستیاری و پره‌افترنی

خلاصه اصول جراحی شوارتز

۲۹ مبحث بزرگزیده

منبع معرفی شده وزارت بهداشت
برای امتحان دستیاری و پرها انترنی

ویرایش ۱۰

جلد دوم: فصل‌های ۲۶ تا ۴۲

تألیف

دکتر ف. چارلز بروونیکاردی
دکتر داناک. اندرسن
دکتر تیموتی ر. بیلیار
دکتر دیوید ل. دان
دکتر جان ج. هانتر
دکتر جفری ب. متیوز
دکتر رافائل ا. پولاك

ترجمه

دکتر مهشید نیک‌پور
محمدمسعود امامی میبدی
مریم قره‌داغی
دکتر علیرضا زمزم
دکتر سالومه سادات صالحی

ذیرنظر

دکتر محمد طایفه‌نوروز

استادیار جراحی عمومی دانشگاه علوم پزشکی تهران
بیمارستان سینا

انتشارات ارجمند

<p>سرشناسه: برونيکاردي، اف. چارلز؛ Charles عنوان و نام پدیدآور: اصول جراحی شوارتز ۲۹ مبحث برگزیده مشخصات نشر: تهران: ارجمند، ۱۳۹۳</p> <p>مشخصات ظاهری: ۷۱۲ ص، قطع: وزيري شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۶-۳۱۳-۱ شابک دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۶-۳۱۴-۸ فهرستنويسي: فيبا</p> <p>يادداشت: عنوان اصلی: Schwartz's principles of surgery, Tenth Edition, 2015</p> <p>شناسه افزوده: قره‌داغی، مریم، ۱۳۷۰، -، مترجم. شماره کتابشناسی ملي: ۳۷۷۶۶۹۸</p>	<p>دکتر ف. چارلز برونيکاردي، دکتر دانا ک. اندرسن دکتر تیموتی ر. بیلیار، دکتر دیوید ل. دان دکتر جان ج. هانتر، دکتر جفری ب. متیوز دکتر رافائيل ا. پولاک</p> <p>خلاصه اصول جراحی شوارتز، ۲۹ مبحث برگزیده جلد دوم، ویرایش ۱۰، ۲۹۰۱۵</p> <p>ترجمه: دکتر مهشید نیکپور، محمدمسعود امامی میدی مریم قره‌داغی، دکتر علیرضا زمز دکتر سالومه سادات صالحی زیرنظر: دکتر محمد طایفه‌نوروز فروست: ۹۵۶</p> <p>ناشر: انتشارات ارجمند (با همکاری انتشارات کتاب ارجمند) صفحه‌آرا و طراح داخل متن: فاطمه نویدی مدیر هنری: احسان ارجمند اظهار چاپ: سعید خانکشلو چاپ: غزال، صحافی: افشنین چاپ اول، اردیبهشت ۱۳۹۴، ۱۱۰۰ نسخه</p> <p>www.arjmandpub.com</p>
--	--

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفات و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

موکز پخش: انتشارات ارجمند

- دفتر مرکزی: تهران بلوار کشاورز، بین خیابان کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۲۹۲، تلفن: ۸۸۹۸۲۰۴۰
- شعبه مشهد: ابتدای احمدآباد، پاساز امیر، طبقه پایین، انتشارات مجذ دانش تلفن: ۰۵۱-۳۸۴۴۱۰۱۶
- شعبه رشت: خیابان نامجمو، روپروری ورزشگاه عضدی تلفن: ۰۱۳-۳۳۳۳۲۸۷۶
- شعبه بابل: خیابان گنج افروز، پاساز گنج افروز تلفن: ۰۱۱-۳۲۲۲۷۷۶۴
- شعبه ساری: بیمارستان امام، روپروری ریاست تلفن: ۰۹۱۱-۸۰۲۰۰۹۰
- شعبه کرمانشاه: خ مدرس، پشت پاساز سعید، کتابفروشی داشمند، تلفن: ۰۸۳-۳۷۷۲۸۴۸۳۸

بهای: ۴۰۰۰۰ تومان

با ارسال پیامک به شماره ۰۹۹۵۹۹۰۹۹۱ در جریان تازه‌های نشر ما قرار بگیرید:

ارسال عدد ۱: دریافت تازه‌های نشر پژوهشی به صورت پیامک

ارسال عدد ۲: دریافت تازه‌های نشر روان‌شناسی به صورت پیامک

ارسال ایمیل: دریافت خبرنامه الکترونیکی انتشارات ارجمند به صورت ایمیل

فهرست

۱۲۳	نئوپلاسم‌های روده باریک	۱۱	فصل ۲۶. معده .....
۱۲۸	انتریت ناشی از پرتوتابی	۱۱	آناتومی .....
۱۳۰	دیورتیکول مکل	۱۹	فیزیولوژی .....
۱۳۲	دیورتیکول‌های اکتسابی	۳۰	تشخیص بیماری معده .....
۱۳۴	ایسکمی مزانتر	۳۴	بیماری زخم پیتیک .....
۱۳۵	بیماری‌های متفرقه	۵۹	گاستریت و زخم تنفسی .....
۱۴۰	سندرم روده کوتاه	۶۰	نئوپلاسم‌های بدخیم معده .....
۱۴۳	منابع	۷۷	نئوپلاسم‌های خوش‌خیم معده .....
۱۴۵	فصل ۲۹. گولون، رکتوم و مقعد	۸۲	گاستروستومی .....
۱۴۵	جنین‌شناسی و آناتومی	۸۳	مشکلات پس از گاسترکتومی .....
۱۴۹	فیزیولوژی طبیعی	۸۸	اعمال جراحی معده با لاپاراسکوب .....
۱۵۱	ارزیابی بالینی	۸۹	منابع .....
۱۵۸	بیماری‌های التهابی روده	۹۳	فصل ۲۸. روده باریک .....
۱۶۶	بیماری دیورتیکولی	۹۳	مقدمه .....
۱۷۰	آدنوکارسینوم و پولیپ‌ها	۹۳	آناتومی .....
۱۸۷	سایر نئوپلاسم‌ها	۹۴	بافت‌شناسی .....
۱۹۱	سایر ضایعات کولورکتال خوش‌خیم	۹۵	پیدایش .....
۱۹۶	بیماری‌های آنورکتال	۹۶	فیزیولوژی .....
۲۰۹	تروما	۱۰۵	انسداد روده باریک .....
۲۱۲	بیمار مبتلا به ضعف ایمنی	۱۱۲	ایلوس و سایر اختلالات تحریک روده .....
۲۱۳	سرکوب ایمنی برای پیوند	۱۱۵	بیماری کرون .....
۲۱۳	بیمار نوتروپنیک	۱۲۱	فیستول‌های روده‌ای .....
۲۱۴	منابع		

۳۲۲	فصل ۳۳. پانکراس	۲۱۷	فصل ۳۰. آپاندیس
۳۲۲	آناتومی	۲۱۷	پیش زمینه تاریخی
۳۲۹	بافت شناسی و فیزیولوژی	۲۱۷	جنین شناسی، آناتومی و فیزیولوژی
۳۳۶	پانکراتیت حاد	۲۱۹	آپاندیسیت حاد
۳۴۸	پانکراتیت مزمن	۲۳۰	مداخلات جراحی برای آپاندیس
۳۷۷	نتوپلاسم های پانکراس	۲۳۵	شرایط ویژه
۴۰۱	منابع	۲۳۷	مراقبت و عوارض بعد از جراحی
۴۱۰	فصل ۳۴. طحال	۲۳۸	آپاندکتومی همراهی کننده
۴۱۰	زمینه تاریخی	۲۳۸	نتوپلاسم های آپاندیس
۴۱۲	جنین شناسی و کالبدشناسی	۲۴۰	منابع
۴۱۴	فیزیولوژی و پاتوفیزیولوژی	۲۴۴	فصل ۳۱. کبد
۴۱۶	تصویربرداری به منظور ارزیابی اندازه و آسیب شناسی	۲۴۴	تاریخچه جراحی کبد
۴۱۹	اندیکاسیون های اسپلنکتومی	۲۴۴	آناتومی کبد
۴۳۲	ملاحظات قبل از عمل	۲۵۰	فیزیولوژی کبد
۴۳۳	تکنیک های اسپلنکتومی	۲۵۶	ارزیابی رادیولوژیک کبد
۴۳۹	منابع	۲۶۰	نارسایی حاد کبد
۴۴۲	فصل ۳۵. دیواره شکمی، امتنوم، مزانتر	۲۶۳	سیروز و پرفشاری باب
۴۴۲	و خلف صفاق	۲۷۲	عفونت های کبد
۴۴۲	دیواره شکمی	۲۷۶	ارزیابی توده اتفاقی در کبد
۴۵۲	امتنوم	۲۷۸	کیست های کبدی
۴۵۳	مزانتر	۲۸۰	ضایعات خوش خیم کبد
۴۵۶	خلف صفاق	۲۸۲	تومور های بد خیم کبد
۴۵۹	منابع	۲۸۷	منابع
۴۶۲	فصل ۳۶. فتق های اینگوئینال	۲۹۲	فصل ۳۲. کیسه صفرا و مجاری صفراوی خارج کبدی
۴۶۲	مقدمه	۲۹۲	آناتومی
۴۶۲	تاریخچه	۲۹۵	فیزیولوژی
۴۷۰	تشخیص	۲۹۷	مطالعات تشخیصی
۴۷۳	درمان	۳۰۲	بیماری سنگ کیسه صفرا
۴۷۴	عوارض	۳۱۳	تومورها
۴۷۸	منابع	۳۱۹	منابع

۶۳۵	مداخله جنینی	۴۸۱	فصل ۳۸. تیروئید، پاراتیروئید و آدرنال
۶۳۶	منابع	۴۸۱	تیروئید
		۵۲۲	پاراتیروئید
		۵۴۳	آدرنال
۶۴۱	فصل ۴۲. جراحی اعصاب	۵۶۵	منابع
۶۴۱	نگاه کلی		
۶۴۱	نوروآناتومی		
۶۴۴	معاینه نورولوژیک		
۶۴۷	اورژانس‌های داخلی اعصاب و جراحی اعصاب	۵۶۸	فصل ۳۹. جراحی اطفال
۶۴۹	تروما	۵۶۸	مقدمه
۶۶۸	بیماری‌های مغزی عروقی	۵۶۸	مضمون‌های جراحی اطفال: مشکلات و نکات طلایی
۶۷۴	تومورهای دستگاه عصبی مرکزی	۵۷۰	ملاحظات کلی
۶۸۴	نخاع: مطالب پایه	۵۷۴	توده‌های گردنی
۶۹۰	عصب محیطی	۵۷۷	سیستم تنفسی
۶۹۳	عفونت	۵۸۴	مری
۶۹۵	جراحی اعصاب عملکردی	۵۹۱	مجرای معدی روده‌ای
۶۹۹	رادیوسرجری استریوتاکتیک	۶۱۱	زردی
۷۰۰	آنومالی‌های مادرزادی و تکاملی	۶۱۶	کزیریختی‌های دیواره شکمی
۷۰۳	منابع	۶۲۲	دستگاه تناسلی
۷۰۵		۶۲۶	بدخیمی در اطفال
	نمایه	۶۳۲	تروما در کودکان

مقدمه

به نام بودان پاک

«امروز پژوهشکی به طرف تخصصی شدن می‌رود، که البته موضوع خود ری است اما عیش این لازم نیست یاد بگیرنده». این جمله استاد گران قدر جراح عمومی و یگانه مورد زمان خود پروفسور جراحی عدل است. طرح موضوع در مرور ایشان در همان یک مقدمه مقدور نیست اما بیان این جمله بی ارتباط با وضعیت کنونی جامعه ما و نیز با مقدمه یک کتاب جراحی عمومی نیست. جراحی عمومی از جمله جدید شنیده‌ای است که آموختن آن مستلزم آشنایی با تمامی قسمت‌های علوم پژوهشکی است. کتاب جراحی شوارتز یکی از معتبرترین و جامع ترین کتب جراحی در جهان است. کتابی که شما در پیش رو دارید، ترجمه این فصل این مرجع براساس منابع اعلام شده در آزمون دستیاری است. هر ساله آمادگی جهت آزمون دستیاری سخت‌تر و وسعت مطالب مورد نیاز برای همکاران پژوهشک عمومی بیشتر می‌شود. با توجه به سوال‌های سال‌های اخیر، جهت کسب نمره مورد نظر برای قبولی در این آزمون، همکاران عزیزم ملزم به خواندن مطالب از کتابهای مرجع شده‌اند. این کتاب با توجه به اهمیت این موضوع به همت مدیر محترم انتشارات ارجمند و زحمات همکارانم مریم قره‌دانی، محمد مسعود امامی می‌باشد، دکتر علیرضا زمزم، دکتر سالامه سادات صالحی و دکتر مهشید نیک پور ترجمه کامل و دقیق شده است. کتاب شوارتز ۱۵۰ مانند همه کتاب مرجع دیگر، در چاپ جدید دستخوش تغییرات با اهمیت شده است که انکا به چاپ قبلی آن مسلماً با نواقص فراوانی همراه خواهد بود. با توجه به این موارد در تهیه این مجموعه نکات مورد نظر بدقت رعایت شده است. امیدوارم علیرغم سبک و سیاقی مورد انتقاد آزمون دستیاری این مجموعه مورد استفاده جهت همکاران پژوهشک عمومی و دانشجویان پژوهشکی قرار گرفته و مفید واقع شود.

نوافض از طریق آدرس الکترونیکی mtnoorooz@gmail.com و یا شماره ۰۹۱۲۰۷۵۱۵۳ با پنهان تماس بگیرند.

زهواره تاگر داشت بجوي

دکتر محمد طائفة نوروز

استادیار جراحی عمومی دانشگاه علوم پژوهشک تهران
ییارستان سپاه

۲۶ فصل معده

Yuko Kitagawa and Daniel T.Dempsey

می باشد (که انحنای کوچک در سمت راست و انحنای بزرگ در سمت چپ آن است).

فوقانی ترین قسمت معده را فوندوس شل و قابل اتساع تشکیل می دهد که از سمت فوقانی به وسیلهٔ دیافراگم و از سمت جانبی توسط طحال محدود شده است. زاویهٔ هیس (His) جایی است که فوندوس با کارهٔ چپ پیوستگاه معده به مری برخورد می کند. عموماً حد تحاتی فوندوس صفحه افقی پیوستگاه معده به مری، جایی که بدنه (تنه) معده شروع می شود تلقی می گردد. بدنه معده حاوی اکثر سولوهای پاریتال (ترشح کننده اسید) است که برخی از آنها در کاردیا و فوندوس نیز یافت می شوند. در بریدگی زاویه‌ای^۱، انحنای کوچک با زاویه‌ای نسبتاً حاده به راست می چرخد و نشانگر شروع کالبد شناختی آنتر است که ۲۵ تا ۳۰ درصد دیستال معده را تشکیل می دهد.

اندامهایی که به طور معمول مجاور معده قرار دارند عبارتند از: کبد، کولون، طحال، پانکراس و گهگاه کلیه (شکل ۲۶-۲). قطعهٔ جانبی چپ کبد معمولاً بخش بزرگی از معده قدرینه^۲ می پوشاند. در قسمت تحتانی، معده توسط چادرینه^۳ گاستروکولیک به کولون عرضی متصل شده است. انحنای کوچک به وسیلهٔ رباط هپاتوگاستریک به کبد بسته شده که چادرینه کوچک یا پارس فلاسیدا نیز نامیده می شود. در خلف معده بورس چادرینه‌ای کوچک و پانکراس قرار گرفته‌اند.

خونرسانی شریانی و وریدی

معده پر عروق ترین بخش مجرای گوارشی را تشکیل می دهد. هم مقدار خونی که به معده تحویل می شود و هم غنای شبکه آناستوموزی عروق داخل دیواره‌ای معده قابل توجه هستند.

1- oxytic

2- angularis incisura

3- omentum

معده یک عضو استثنایی با عملکردهای مهم گوارشی، تغذیه‌ای و درون‌ریز می باشد. معده [غذا را] ذخیره می کند و هضم و جذب غذای خورده شده را تسهیل کرده و به تنظیم اشتها کمک می کند. بیماری‌های قابل درمان معده شایع هستند و معده عضوی در دسترس و نسبتاً با گذشت است؛ به همین دلیل هدف درمانی محبوبی می باشد. برای تشخیص و درمان هوشمندانه، پژشک و جراح باید آناتومی، فیزیولوژی و پاتوفیزیولوژی معده را درک کنند. این امر مستلزم درک صحیح روندهای مکانیکی، ترشحی و درون‌ریز است که از طریق آنها معده عملکردهای مهم خویش را به انجام می رساند. ضمناً، آشنایی با بیماری‌های خوش‌خیم و بدخیم شایع معده که از نظر بالینی اهمیت دارند نیز در این روند دخیل است. همچنین جراح باید اندیکاسیون، عوارض و پیامدهای عمل‌های جراحی معده را بداند. هدف این فصل افزایش دادن آشنایی و فهم جاری خواننده از این مقاومیت و سرفصل‌ها می باشد. برخی گام‌های مهم که در تاریخ جراحی معده برداشته شده در جدول ۲۶-۱ فهرست شده‌اند.

آناتومی

روابط آناتومیک و ریخت‌شناسی ظاهری

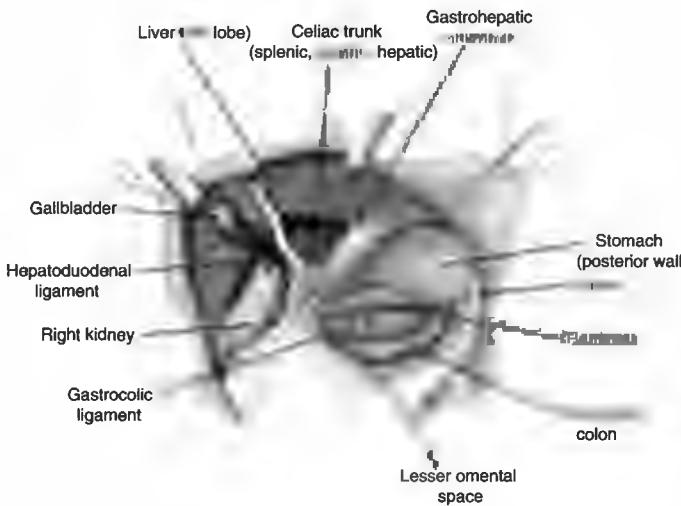
معده به سادگی به عنوان عضوی نامتناصر و کلابی شکل که پروگزیمال ترین اندام شکمی دستگاه گوارش را تشکیل می دهد قابل شناسایی است (شکل ۲۶-۱). قسمتی از معده که به مری متصل است کاردیا نام دارد. درست پروگزیمال به کاردیا در پیوستگاه معده به مری، اسفنگتر تحتانی مری قرار گرفته که از لحاظ کالبدشناختی قابل تشخیص نیست ولی از نظر فیزیولوژیک قابل شناسایی است. در انتهای دیستال، اسفنکتر پیلور، معده را به دوازدهه پروگزیمال متصل می کند. معده نسبتاً در این نقاط ثابت است اما قسمت بزرگ وسط آن کاملاً متحرک

جدول ۱-۲۶

گام‌های تاریخی در جراحی معده

تاریخ	واقعه	تاریخ	واقعه
۱۸۸۸ ق.م تا ۳۵۰ ب.م	میکولیکز عمل مشابهی انجام داد.	۱۸۸۸	وجود زخم معده توسط دیوکلس از کاریستوس (۳۵۰ ق.م)، سلسوس و گالن (۱۳۱-۲۰۱ ب.م) شناخته شده بود.
۱۳۶۳	گای شاتولیاک بستن جراحی معده را شرح داد.	۱۸۹۲	گاستروندونوستومی را شرح داد.
۱۵۸۶	مارسلوس دوناتوس ازمانتوآ در کالبدشکافی زخم معده را شرح داد.		
۱۶۰۰-۱۷۰۰	گزارشاتی از جراحان که برای خارج ساختن جسم خارجی معده را شکافتند.	۱۹۰۲	فینی از بالتمور تکنیک پیلوروپلاستی را شرح داد.
۱۶۸۸	مورالتو در کالبدشکافی زخم دوازده را شرح داد.	۱۸۹۱-۱۹۱۳	تکنیک‌های مختلف گاستروستومی توسط ویتلز (۱۸۹۱)، استام (۱۸۹۴)، و چین وی (۱۹۱۳) شرح داده شد.
۱۷۷۷	مورگانی هم زخم معده و هم زخم دوازده را در کالبدشکافی شرح داد.	۱۹۲۰-۱۹۵۰	معده‌برداری نیمه کامل به عنوان جراحی برای زخم پیتیک رواج یافت. فون هایرد و فینستر طرفدار این روش بودند.
۱۸۳۳	ویلیام بیومونت داده‌های را که حین مراقبت از آلسکسیس سنت مارتین ثبت کرده بود گزارش کرد؛ این فرد در اثر جراحت ش Maxwell در ربیع فوقانی چپ دچار فیستول معدی شده بود.	۱۹۴۳	درگ اشتنات و اون واکوتومی تنها از طریق قفسه سینه را برای درمان بیماری زخم پیتیک شرح دادند. در اوایل ۱۹۵۰ به خوبی مشخص شد که برخی بیماران با این عمل دچار ایستایی معده می‌شوند و واکوتومی تنها از طریق شکم و درناز (پیلوروپلاستی و گاستروزوژنوستومی) به جراحی استاندارد زخم (پیتیک) تبدیل شد.
۱۸۵۹	ماوری به دنبال مشاوره با ساموئل دی گراس مکررا برای تسکین تنگی مری گاستروستومی جهت تغذیه انجام می‌داد.	۱۹۵۲	فارمر و اسمیت ویک نتایج خوبی با واکوتومی تنها و نیمه معده‌برداری برای زخم پیتیک نشان دادند.
۱۸۷۵	سیدنی جوز در لندن اولین گاستروستومی موفق برای تغذیه را به چاپ رساند.	۱۹۵۳	ادوارد و هرینگتون (تشویل) واکوتومی تنها و آنترکومی را برای زخم پیتیک شرح دادند.
۱۸۷۹	پائن گاسترکتومی دیستال و گاستروندونوستومی انجام داد. بیمار ۵ روز بعد درگذشت.	۱۹۵۵	زولینگر والیسون سندرم همنام خود را شرح دادند.
۱۸۸۰	ری دیگیر یک سلطان معده دیستال را برداشت و بیمار ۱۲ ساعت بعد درگذشت.	۱۹۵۷	گریفت و هارکینز (سیاتل) واکوتومی سلول پاریتال (واکوتومی فوق انتخابی) را برای درمان الکتیو بیماری زخم پیتیک شرح دادند.
۱۸۸۰	بیلروت سلطان معدة دیستال را برداشت و گاستروندونوستومی (بیلروت I) انجام داد. بیمار، ترس هلر، بھبود یافت و ۴ ماه زنده ماند.	۱۹۸۰-۲۰۰۰	جراحان ژانپی و سایر گروههای جراحی از آسیای شرقی نشان دادند که برداشتن تهاجمی تر گرههای لنفاوی ممکن است بقای بیماران مبتلا به سلطان معده را بھبود بخشند.
۱۸۸۱	آنستون ولفر برای تسکین سلطان معده دیستال انسدادهنه گاستروزوژنوستومی قوسی انجام داد.	۱۹۹۰ تا امروز	نقش رو به تکامل تکنیک‌های لاپاراسکوپیک در درمان بیماری جراحی معده.
۱۸۸۴	ری دیگیر یک گاسترزوژنوستومی ناموفق برای انسداد خوش خیم خروجی معده گزارش کرد.	۱۹۹۵ تا امروز	افزایش چشمگیر در جراحی چاقی.
۱۸۸۵	بیلروت برای سلطان معده یک معده‌برداری و گاستروزوژنوستومی (بیلروت II) موفق انجام داد.	۲۰۰۰ تا امروز	پیدایش جراحی اندوسکوپیک از طریق ورودی مجاری طبیعی.
۱۸۸۶	هاینکه پیلوروپلاستی انجام داد.		

شکل ۲-۲۶. ارتباطات آناتومیک
معده.

قرار دارند معمولاً به حوضه گرهی سلیاک تخلیه می‌شوند. یک شبکه آناتوموزی غنی از لنفاتیک‌ها وجود دارد که اغلب به شکلی تقریباً غیرقابل پیش‌بینی [لف] معده را تخلیه می‌کنند. به همین سبب توموری که در معده دیستال پدید می‌آید می‌تواند منجر به مثبت شدن گره‌های لنفی در ناف طحال گردد. شبکه داخل دیواره‌ای غنی از لنفاتیک‌ها و وریدها مسبب این واقعیت هستند که شواهد میکروسکوپی سلول‌های بدخیم می‌تواند در دیواره معده در حاشیه‌ای از بافت برداشته شده که چندین سانتی‌متر از تومور بدخیم قابل لمس فاصله دارد وجود داشته باشد. این مطلب می‌تواند به توجیه این یافته که گره‌های لنفاوی مثبت ممکن است چندین سانتی‌متر دور از تومور اولیه قرار داشته باشند در حالی که گره‌های نزدیک‌تر منفی باقی مانده‌اند کمک کند؛ این امر چندان هم غیر شایع نیست.
برداشتن وسیع و توأم با دقت گره‌های لنفاوی توسط بسیاری از جراحان جزء مهمی از جراحی سرطان معده تلقی می‌شود. جراحان و آسیب‌شناسان گروه‌های اولیه و ثانویه گره‌های لنفاوی را که معده به آنها تخلیه می‌شود شماره‌گذاری کرده‌اند (شکل ۲۶-۴ را ببینید).

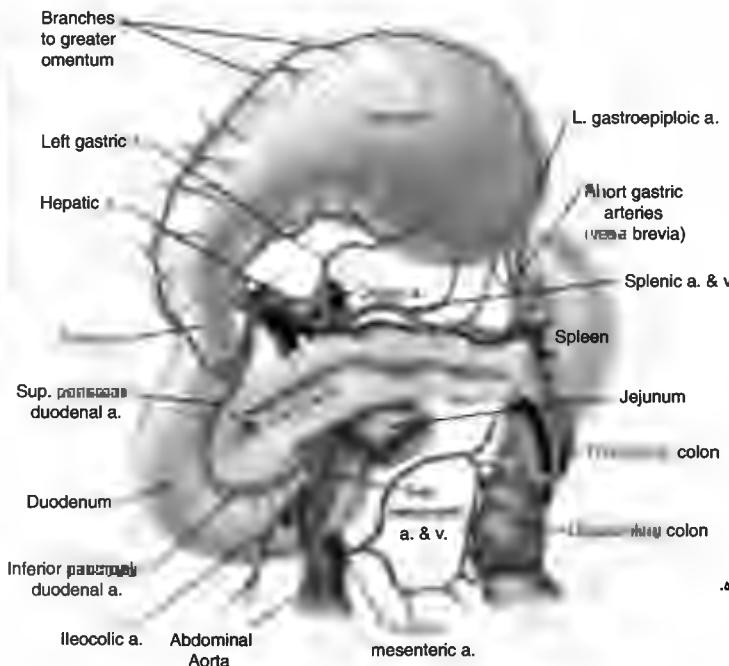
عصب‌دهی

اعصاب واگ عصب‌دهی پاراسمپاتیک برونزاد معده را فراهم می‌کنند و استیل کولین مهم‌ترین نوروترانسمیتر است. [عصب] واگ از هسته واگ در کف بطون چهارم مغزی منشأ گرفته، گردن را در درون غلاف کاروتید پیموده و به مدیاستن وارد می‌شود و در آن جا پس از جداشدن عصب راجعه حنجره از آن به چندین شاخه حول مری تقسیم می‌شود. این شاخه‌ها مجدداً بالای هیاتوس مری دور هم جمع شده و تندهای واگ چپ (قدامی) و

گاستروایی‌پلوئیک راست برای جایگزینی مری به گردن رسانده می‌شود، انجام می‌گیرد (به فصل ۲۵ مراجعه کنید) و یا هنگام گاسترکتومی sleeve برای کاهش وزن، که دیستال کمان گاستروایی‌پلوئیک برداشته می‌شود (به فصل ۲۷ مراجعه شود)، ۲ در گاسترولکتومی ساب توتال رادیکال که تمام شرایین معده راست و چپ و هر دو شرایان‌های اپی‌پلوئیک بسته می‌شوند تا هنگامی که شرایان طحال بدون آسیب باقی بماند، باقی‌مانده معده توسط شرایین گاستریک کوتاه خونرسانی می‌شوند. ۳) کترل آثیوگرافیک خونریزی معده از زخم عمیق یا تومور اغلب نیاز به آمبولیزاسیون بیش از یک رگ تغذیه کننده است. ۴) به علت ارتباطات متقابل غنی وریدی، یک شنت طحالی - کلیوی دیستال که انتهای دیستال ورید طحالی جدا شده را به کنار ورید کلیوی چپ متصل کند می‌تواند به طور مؤثری فشار واریس‌های معده - مروی را در بیماران مبتلا به پرفشاری باب کاهش دهد.

تخلیه لنفاوی

در حالت کلی، لنفاتیک معده به موازات عروق خونی قرار دارند (شکل ۲۶-۴). کاردیا و نیمه داخلی تنه عموماً به گره‌هایی که در طول [شرایان] معده چپ و محور سلیاک قرار دارند تخلیه می‌شوند. حاشیه اتحنای کوچک انتهای معمولاً به گره‌های معده راست و پیلوئیک تخلیه می‌شوند، در حالی که نیمه اتحنای بزرگ معده دیستال به گره‌هایی که در طول زنجیره گاستروایی‌پلوئیک راست قرار دارند تخلیه می‌شوند. قسمت پروگزیمال حاشیه اتحنای بزرگ معده معمولاً به گره‌هایی که در طول [شرایان] گاستروایی‌پلوئیک چپ یا ناف طحال قرار دارند تخلیه می‌شوند. گره‌هایی که در طول اتحنای بزرگ و کوچک

شکل ۲۶-۳. خونرسانی شريانی معده.
= شريان؛ V = وريد.

هستند (يعني تحريريات عصبي را از احشا به مغز انتقال می‌دهند).

عصبرسانی سمباتيك برونزاد معده از سطوح T₁₀ تا T₁₁ نخاع منشا می‌گيرد و در اعصاب احشایی^۵ به عقدة سلیاک سیر می‌کند. سپس اعصاب سمباتيك پس عقداهای در طول عروق خونی از عقدة سلیاک به معده طی مسیر می‌کنند. نورون‌های موجود در شبکه‌های میانتریک و زیرمخاطی، سیستم عصبی درونزاد معده را تشکیل می‌دهند. ممکن است تعداد نورون‌های معدی درونزاد از نورون‌های برونزاد بیشتر باشد اما عملکرد آنها به خوبی معلوم نیست.

تصورکردن واگ به عنوان سیستم کولینرژیک و سیستم سمباتیک به عنوان سیستم عصب‌دهی آدرنرژیک به وضوح ساده‌انگاری بیش از حد (و نادرست) می‌باشد. گرچه استیل کولین یک نوروترانسمیتر مهم و واسطه عملکرد واگ می‌باشد و اپی‌نفرين در اعصاب سمباتیک حائز اهمیت است اما هر دوی این سیستم‌ها (و نیز نورون‌های درونزاد) نوروترانسمیترهای متعدد و مختلفی شامل کولینرژیک، آدرنرژیک و پپتیدرژیک (مثلًا ماده P و سوماتواستاتین) را دارا می‌باشند.

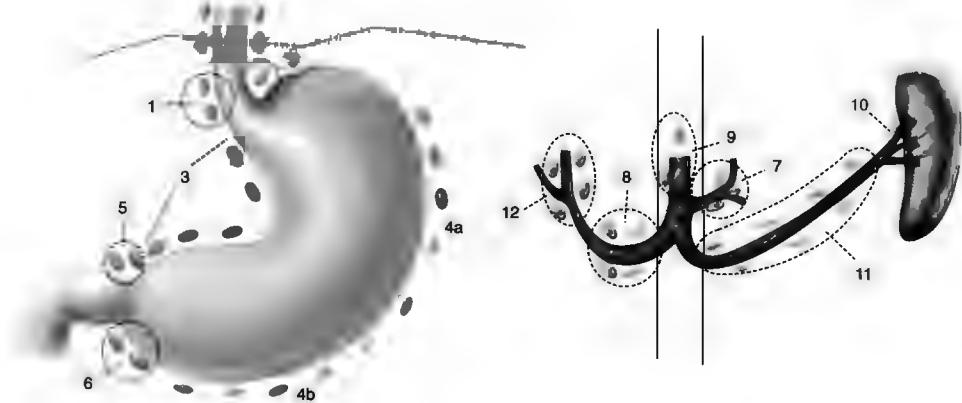
۱- برای يادآوری بهتر از کلمه LARP که اول حروف left anterior right posterior می‌باشد استفاده شده است.

2- Latarijet

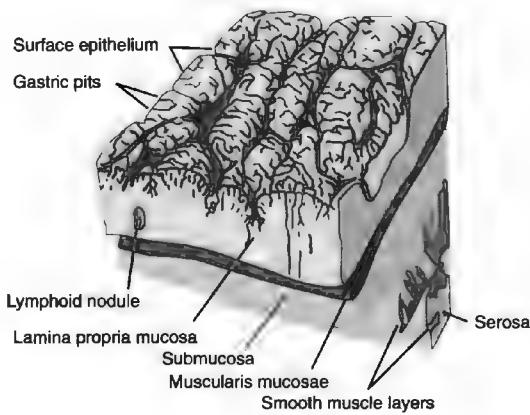
4- criminal nerve of Grassi

5- splanchnic

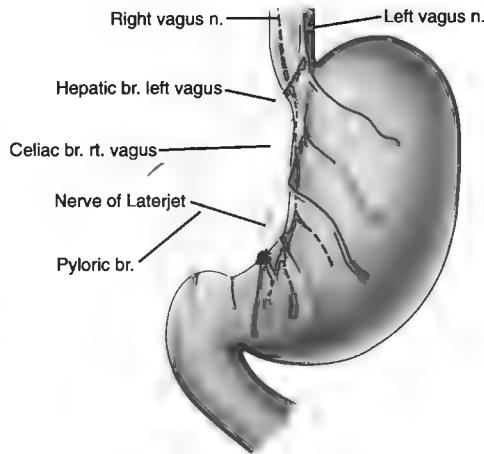
راست (خلفی) را تشکیل می‌دهند¹. نزدیک پیوستگاه معده به مری [عصب] واگ قدمامی شاخه (یا شاخه‌هایی) را در درون رباط گاستروهپاتیک به کبد می‌فرستد و در طول انحنای کوچک با نام عصب قدمامی لاتارژه² ادامه می‌یابد (شکل ۲۶-۵). به همین ترتیب [عصب] واگ خلفی شاخه‌هایی به شبکه سلیاک فرستاده و در طول انحنای کوچک خلفی ادامه می‌یابد. اعصاب لاتارژه قبل از خاتمه یافتن به عنوان "پنجه کلاع" در نزدیکی بربیدگی زاویه‌ای، شاخه‌های قطعه‌ای³ به تنۀ معده می‌فرستند. [اعصاب] پنجه کلاع شاخه‌هایی به ناحیه آتریوپیلوریک می‌فرستند. ممکن است شاخه‌های اضافه دیگری به معده دیستال و پیلوار وجود داشته باشند که در نزدیکی شريان معدی راست / یا شريان گاستروایلیپلولیک سیر می‌کنند. در ۵۰٪ از بیماران در هیاتوس مری بیش از دو عصب واگ وجود دارد. شاخه‌ای که واگ خلفی به فوندوس خلفی می‌فرستد عصب گناهکار گراسی⁴ نامیده می‌شود. این شاخه به طور معمول از بالای هیاتوس مری منشأ می‌گیرد و حین واگوتومی تنها یا فوق انتخابی (HSV) به سادگی از نظر دور می‌ماند. رشته‌های واگ که از مغز منشأ می‌گیرند با نورون‌های شبکه میانتریک اوریاخ و شبکه زیر مخاطی مایسنسن‌سیناپس برقرار می‌کنند. عصب واگ در معده روی ترشح (شامل اسید)، عملکرد حرکتی، و جریان خون موكوسی و محافظت سلولی اثر دارد. همچنین این عصب، در کنترل اشتها و شاید حتی ایمنی و التهاب موكوسی هم نقش ایفا می‌کند. اکثر آكسون‌های مستقر در تننهای واگ آوران

شکل ۴-۲۶. ۱-۱۲. جایگاه‌های گره‌های لنفاوی تخلیه کننده معده. مطابق انجمن تحقیقات زاپن برای سرطان معده. B. جایگاه‌های ۳ تا ۶ معمولاً همراه با گاسترکومی D1 برداشته می‌شوند. جایگاه‌های ۱، ۲ و ۷ تا ۱۲ معمولاً با گاسترکومی D2 برداشته می‌شوند.

شکل ۴-۲۷. لایه‌های دیواره معده.

شکل ۴-۲۸. عصب‌دهی واگ به معده. br = شاخه؛ n = عصب؛ rt = راست.

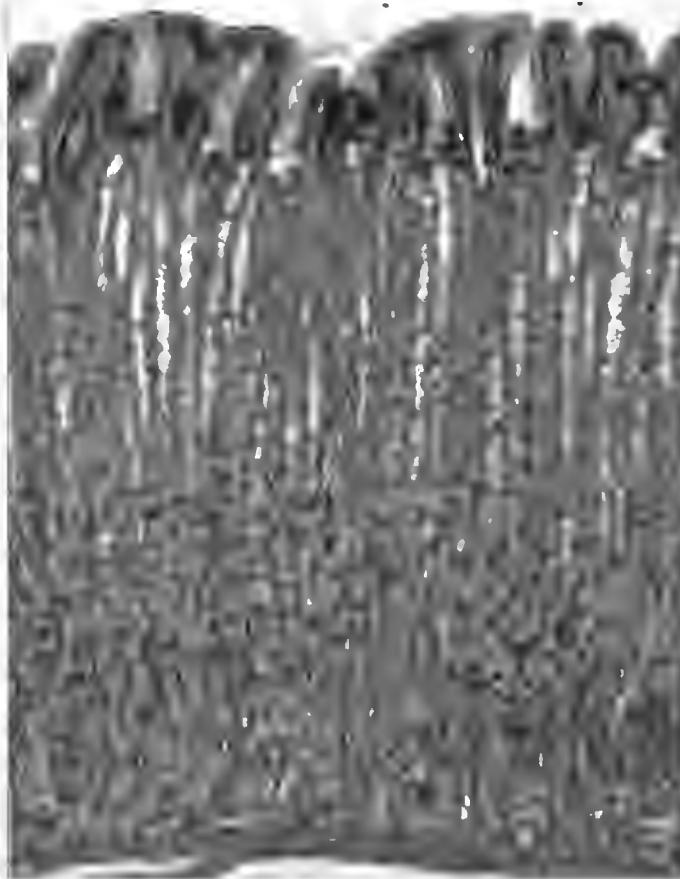
ابی‌تیلوم، غشای مخاطی حقیقی و لایه عضلانی غشای مخاطی روی هم مخاط را تشکیل می‌دهند (شکل ۴-۷). ابی‌تیلوم مخاط معده از نوع غده‌ای - استوانه‌ای می‌باشد. تصویر اسکن الکترونی فرش مخاطی صافی را نشان می‌دهد که توسط دهانه‌های غدد معدی منقوط شده است. غدد معدی بسته به محل قرارگیری‌شان در معده با انواع مختلف سلول‌های ابی‌تیلومی مفروش شده‌اند (شکل ۴-۸؛ جدول ۴-۲). سلول‌های درون ریز نیز در غدد معدی یافت می‌شوند. سلول‌های پیش‌ساز در قاعدة غدد تمایز یافته و به طور منظم سلول‌های

1- lamina propria

2- muscularis mucosae

باقت‌شناسی

دیواره معده از چهار لایه متمایز تشکیل شده است: مخاط، زیرمخاط، لایه عضلانی حقیقی و سروز (شکل ۴-۹). لایه داخلی معده را مخاط تشکیل می‌دهد که با انواع مختلف سلول‌های ابی‌تیلومی استوانه‌ای مفروش شده است. در زیر غشای پایه سلول‌های ابی‌تیلومی غشای مخاطی حقیقی^۱ قرار دارد که از بافت همبندی، عروق خونی، رشته‌های عصبی و سلول‌های التهابی تشکیل شده است. در زیر غشای مخاطی حقیقی یک لایه عضلانی نازک به نام لایه عضلانی غشای مخاطی^۲، حد عمقی لایه مخاطی روده واقع شده است.

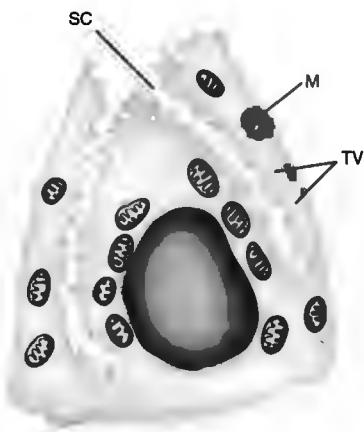
شکل ۷. مخاط معده.

می‌کنند. این سلول‌ها ظاهر فراساختاری بارزی مشتمل از کانالچه‌های ترشحی (تورفتگی‌های عمیق غشای سطحی) و لوله - حبابچه‌های سیتوپلاسمی حاوی دستگاه تولید کننده اسید H^+/K^+ -ATPase (پمپ پروتون) دارند (شکل ۷-۹). میتوکندری‌های فراوانی در سلول پاریتال وجود دارند؛ در واقع سلول پاریتال غنی‌ترین سلول بدن از نظر میتوکندری است. هنگامی که سلول پاریتال تحريك شود لوله - حبابچه‌های سیتوپلاسمی با غشای کانالچه‌های ترشحی آمیخته می‌شوند. هنگامی که تولید اسید متوقف می‌شود این روند معکوس می‌گردد. مسلماً، تنها ماده حقیقتاً ضروری که توسط معده تولید می‌شود به وسیله سلول پاریتال است (یعنی فاکتور داخلی). سلول‌های پاریتال تمایل دارند قسمت میانی غدد معده را در تنه معده اشغال کنند.

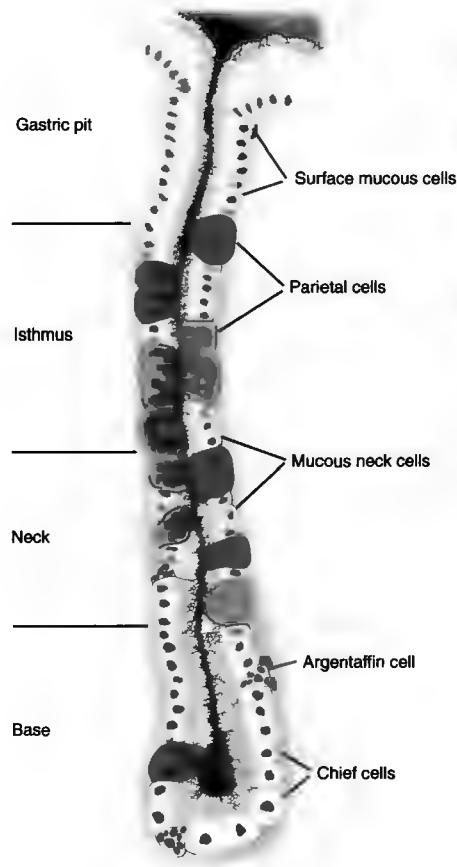
سلول‌های اصلی^۱ (زموزن) پیپینوژن I ترشح می‌کنند که

ریزن یافته را جایگزین می‌کنند. این فرش در سرتاسر معده عمدتاً از سلول‌های سطحی مترشحه موکوس (SECs) تشکیل شده که تا مسافت‌های متغیری به درون چال‌های غدد امتداد می‌یابند. این سلول‌ها بی‌کربنات نیز ترشح می‌کنند و در محافظت معده از آسیب ناشی از اسید، پیسین و یا مواد محرك بلعیده شده نقش مهمی ایفا می‌کنند. در حقیقت، همه سلول‌های اپی‌تلیومی معده (به جز سلول‌های درون‌ریزن) حاوی [آنزیم] کربنیک انھیدراز بوده و قادر به تولید بی‌کربنات هستند. در کاردها غدد معده شاخه‌دار هستند و عمدتاً موکوس و بی‌کربنات ترشح می‌کنند اما اسید زیادی ترشح نمی‌کنند. در فوندوس و تنه، غدد بیشتر لوله‌ای و چال‌ها عمیق هستند. سلول‌های پاریتال و اصلی در این غدد فراوان هستند (شکل ۷-۹). سلول‌های شبه انتروکرومافینی (ECL) مترشحه هیستاین و سلول‌های D مترشحه سوماتواستاتین نیز یافت می‌شوند. سلول‌های پاریتال اسید و فاکتور داخلی را به درون حفره معده و بی‌کربنات را به داخل فضای بین سلولی ترشح

1- chief cells

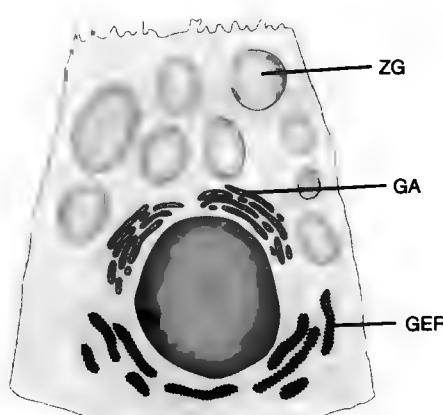
شکل ۲۶-۹. مشخصات فراساختاری سلول پاریتال (مترشحه اسید). M = میتوکندری؛ SC = کانالچه ترشحی؛ TV = لوله - حبایجه.

شکل ۲۶-۸. غده معده پستانداران از تنہ معده.

بافت‌شناسی نشان می‌دهد که در معده طبیعی ۱۳٪ سلول‌های اپی‌تیومی مترشحه اسید (پاریتال)، ۴۴٪ سلول‌های اصلی (زموژن)، ۴۰٪ سلول‌های مترشحه موکوسی و ۳٪ سلول‌های درون‌ریز می‌باشند. در کل، آنتر گاسترین تولید می‌کند اما اسید تولید نمی‌کند و معده پروگریمال اسید تولید می‌کند اما گاسترین تولید نمی‌کند. مرز بین تنه و آنتر با الارقتن سن به سمت پروگریمال مهاجرت می‌کند (به خصوص در سمت انحنای کوچک معده).

زیر مخاط در عمق مخاط قرار دارد و غنی از عروق خونی شاخه‌دار، لنفاتیک، کلاژن، سلول‌های التهابی گوناگون،

شکل ۲۶-۱۰. مشخصات فراساختاری سلول اصلی (زموژن). GER = دستگاه گلزار؛ GA = شبکه اندوبلاسمیک دانه‌دار؛ ZG = دانه زیموژن.

در $pH 2/5$ فعال می‌شود. این سلول‌ها تمایل دارند که به طرف قاعده غدد معده تجمع یابند و یک شکل استوانه‌ای کوتاه دارند. از نظر فراساختاری، سلول‌های اصلی مشخصات سلول‌های تولیدکننده پروتئین را دارند: شبکه اندوبلاسمی دانه‌دار قاعده‌ای، دستگاه گلزار فوق هسته‌ای، و دانه‌های زیموژن راسی (شکل ۲۶-۱۰). سلول‌های اصلی به هنگام تحريك دو شکل پيش آزيمی پيسينوژن را که از نظر ايمني شناختي متماييز هستند توليد می‌کنند: عمدتاً پيسينوژن I و کمی پيسينوژن II که ييشتر آزيم‌ها در محیط اسیدی حفره معده فعال می‌شوند. غدد معده در آنتر مجدداً پرشاخه‌تر و کم عمق هستند، سلول‌های پاریتال کمیاب بوده و سلول‌های G مترشحه گاسترین و سلول‌های D مترشحه سوماتوستاتین حضور دارند. سلول‌های گوناگون مترشحه هورمون با نسبت‌های مختلف در سرتاسر مخاط معده وجود دارند (شکل ۲۶-۱۱). تجزيه و تحليل

جدول ۲۶-۲

سلول‌های ابی‌تیلومی معده

نوع سلول	ویژگی‌های متمایز فراساختاری	عملکردهای اصلی
سلول موکوسی فوتوولار - سطحی	دانه‌های متوسط رأسی با قطر حداقل ۱ میکرومتر	تولید گلیکوبروتین خنثی و بی‌کربنات برای تشکیل یک ژل در سطح حفره معده؛ خنثی‌کردن اسید هیدروکلریک ^۴
سلول موکوسی گردان	دانه‌های ناهمگن با قطر ۱ تا ۲ میکرومتر که در سرتاسر سیتوپلاسم پراکنده‌اند	سلول پیش‌ساز برای همه سلول‌های ابی‌تیلوم معدی دیگر؛ تولید گلیکوبروتین؛ تولید پیسینوژن I و II
سلول مسترشه اسید (باریتان)	تولید اسید هیدروکلریک، تولید فاکتور داخلی، تولید بی‌کربنات ساختمان‌های لوله - حبابچه‌ای؛ میتوکندری فراوان	تولید اسید هیدروکلریک، تولید فاکتور داخلی، تولید بی‌کربنات
سلول اصلی	دانه‌های نسبتاً متراکم رأسی با قطر حداقل ۲ میکرومتر؛ دستگاه گلزاری فوق هسته‌ای بر جسته؛ شبکه اندوپلاسمیک دانه‌دار گسترده قاعده‌ای - جانبی	تولید پیسینوژن I و II و لیپاز
سلول‌های موکوسی کاردیوبالوریک	ترکیبی از دانه‌ها شبیه سلول‌های موکوسی گردان و سلول‌های اصلی؛ شبکه اندوپلاسمیک دانه‌دار گسترده قاعده‌ای - جانبی	تولید گلیکوبروتین تولید پیسینوژن II
سلول‌های درون‌ریز	به شکل ۱۱-۲۶ مراجعه کنید.	

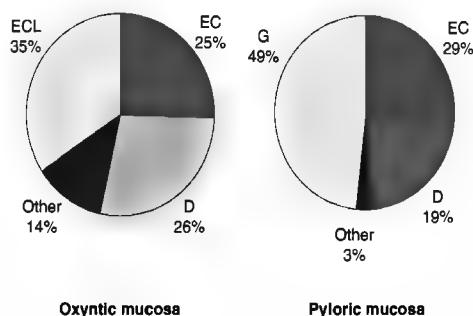
a. احتمالاً بی‌کربنات علاوه بر سلول‌های موکوسی فوتوولار - سطحی توسط سلول‌های ابی‌تیلومی دیگر معدی نیز تولید می‌شود.

عضلات حلقوی مری و پیلور) و یک لایه طولی خارجی کامل (در امتداد لایه طولی مری و دوازدهه) تشکیل شده است. درون لایه عضلانی حقیقی شبکه غنی عقده‌های [عصبي] خودکار و اعصابی قرار دارند که شبکه میانتریک آنوریاخ را تشکیل می‌دهند. سلول‌های ضربان‌ساز تخصص یافته یعنی سلول‌های بینابینی کژآل^۳ نیز حضور دارند.

لایه خارجی معده را سروز تشکیل می‌دهد که به صفاق احشایی نیز معروف است. این لایه قدرت کششی قابل ملاحظه‌ای به آناستوموزهای معدی می‌بخشد. هنگامی که تومورهای منشأ گرفته از مخاط به لایه سروز نفوذ کرده و از آن عبور می‌کنند متاباستازهای میکروسکوپی یا درشت صفاقی شایع هستند که احتمالاً به خاطر ریزش سلول‌های توموری است که در صورت نفوذ نکردن به لایه سروز رخ نمی‌دهد. به این طریق می‌توان لایه سروز را نوعی پوشش خارجی معده تصور کرد.

فیزیولوژی

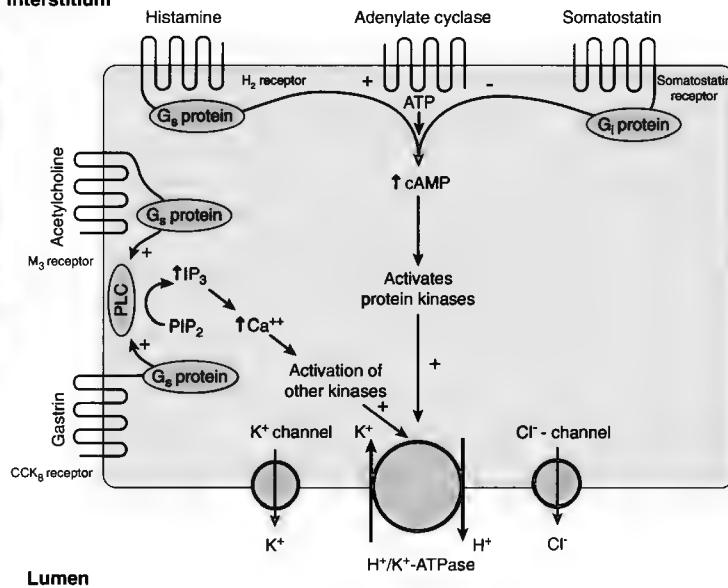
معده غذا را ذخیره می‌کند و از طریق یک سری عملکردهای ترشحی و حرکتی فرایند هضم^۴ را تسهیل می‌کند. عملکردهای ترشحی مهم عبارتند از: تولید اسید، پیسین، فاکتور داخلی،

شکل ۲۶-۱۱. سلول‌های درون‌ریز معده. =ECL = سلول شبکه انتروکرومافین (هیستامین)؛ =EC = سلول انتروکرومافین؛ =D = سلول د (سوماتواستاتین)؛ =G = سلول g (گاسترین).

رشته‌های عصبی اتونوم (خودکار)، و سلول‌های عقده‌ای^۱ شبکه زیرمخاطی خودکار مایسner می‌باشد. زیرمخاط غنی از کلائزن به آناستوموزهای معدی - روده‌ای استحکام می‌بخشد. مخاط و زیرمخاط به صورت چین‌های^۲ معدی قابل رویت با چشم غیر مسلح در می‌آیند که با اتساع معده تمایل به صافشدن دارند. پایین زیرمخاط لایه ضخیم عضلانی حقیقی (که به آن لایه عضلاتی خارجی نیز اطلاق می‌گردد) قرار دارد که از یک لایه مایل داخلی ناکامل، یک لایه حلقوی میانی کامل (در امتداد

شکل ۲۶-۱۲. کنترل ترشح اسید در سلول پاریتال.
 آدنوزین تری فسفات: ATP = cAMP
 آدنوزین منوفسفات حلقی:
 کوله سیستوکینین: H₂ = CCK
 هیستامین: IP₃ = اینوزیتول
 تری فسفات: PIP₂ = فسفاتیدیل اینوزیتول
 بیفسفات: ۵ = اینوزیتول
 فسفولیپاز C = PLC

تصور می‌شود این مرحله به واسطه هورمونی که هنوز کشف نشده و از مخاط روده باریک پروگریمال در پاسخ به کیموس^۲ داخل مجرای رها می‌شود صورت می‌گیرد. این مرحله با آغاز تخلیه غذای خورده شده از معده شروع شده و تا زمانی که مواد غذایی در روده باریک پروگریمال باقی بمانند ادامه می‌یابد. این مرحله مسئول تقریباً ۱۰٪ ترشح اسید القا شده توسعه غذا می‌باشد.

ترشح پایه اسید در بین وعده‌های غذایی ۲ تا ۵ میلی‌اکی والان اسید هیدروکلریک در ساعت می‌باشد که حدود ۱۰٪ از حداکثر بروون ده اسید را تشکیل می‌دهد و در شبها بیشتر است. احتمالاً ترشح اسید پایه می‌تواند شمارش باکتریایی پایین معده می‌باشد. ترشح اسید پایه با واگوتومی یا انسداد گیرنده H₂ به میزان ۷۵ تا ۹۰ درصد کاهش می‌یابد.

نشش محوری سلول‌های شبه انتروکرومافینی در تنظیم ترشح اسید معده در شکل ۲۶-۱۳ مورد تأکید قرار گرفته است. قسمت عده‌های از اثرات تحریکی استیل کولین و گاسترین در ترشح اسید به واسطه هیستامین رها شده از سلول‌های شبه انتروکرومافینی مخاطی اعمال می‌گردد. این امر توجیه می‌کند که چرا با وجودی که هیستامین فقط یکی از محرک‌های سلول پاریتال است اما آنتاگونیست‌های گیرنده H₂ چنین مهارکننده‌های مؤثری برای ترشح اسید می‌باشند. سلول مخاطی D که سوماتواستاتین رها می‌کند نیز یکی از تنظیم‌کننده‌های مهم

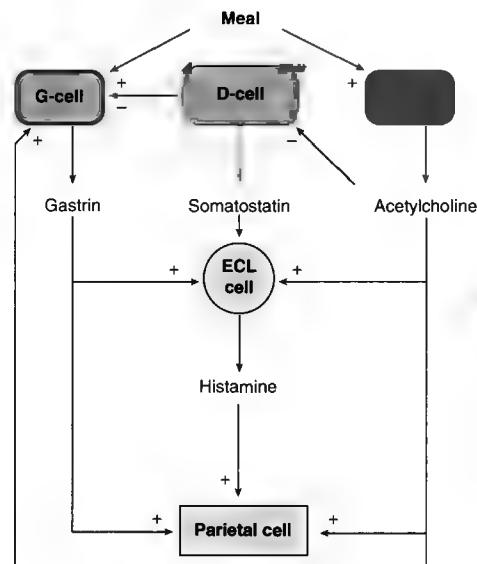
ترشح شده در واحد زمان در مرحله سفالیک از دو مرحله دیگر بیشتر است، اما این مرحله کوتاه‌تر است. در نتیجه، مرحله سفالیک حداقل مسئول ۳۰٪ از کل اسید ترشح شده در پاسخ به یک وعده غذایی می‌باشد. تظاهر به خوردن^۱ (جویدن و تفکردن) ترشح اسید معده را فقط از طریق مرحله سفالیک تحریک کرده و منجر به ترشح اسید می‌شود که مقدار آن در حدود نصف میزان ترشح شده در پاسخ به تزریق وربیدی پنتاگاسترین یا هیستامین است.

هنگامی که غذا به معده می‌رسد مرحله معدی ترشح اسید آغاز می‌گردد. این مرحله تا خالی شدن معده به طول می‌انجامد و مسئول حدود ۶۰٪ از کل اسید ترشحی معده در پاسخ به یک وعده غذایی است. مرحله معدی ترشح اسید چندین جز دارد. اسیدهای آمینه و پیتیدهای کوچک مستقیماً سلول‌های G آتر را تحریک می‌کنند تا گاسترین ترشح کنند. گاسترین با جریان خون به سلول‌های پاریتال انتقال یافته و به طریق درون ریز موجب تحریک ترشح اسید می‌شود. به علاوه، اتساع معده پروگریمال از طریق یک قوس بازتاب واگوواگال ترشح اسید را تحریک می‌کند. این عمل با واگوتومی تنهای یا فوق انتخابی متوقف می‌شود. استیل کولین رهاشدن گاسترین را تحریک می‌کند و گاسترین رهاشدن هیستامین از سلول‌های شبه انتروکرومافینی را تحریک می‌کند.

مرحله روده‌ای ترشح [اسید] معده به روشنی دانسته نیست.

فاکتور داخلی

سلول‌های پاریتال فعل شده علاوه بر اسید هیدروکلریک، فاکتور داخلی نیز ترشح می‌کنند. احتمالاً محرك‌ها مشابه هستند اما ممکن است ترشح اسید و فاکتور داخلی با هم مرتبط نباشند. فاکتور داخلی به ویتامین B_{12} داخل مجرأ متصل شده و مجموعه حاصل با واسطه گیرندهای مخاطی در ایلیوم انتهایی جذب می‌شود. کمبود ویتامین B_{12} می‌تواند تهدیدکننده حیات باشد و بیمارانی که تحت معده‌برداری کامل قرار گرفته یا دچار کم خونی بدخیم هستند (یعنی بیمارانی که سلول پاریتال ندارند) محتاج دریافت مکمل B_{12} از طریق غیر از دستگاه گوارش می‌باشند. برخی بیماران احتمالاً به علت فاکتور داخلی ناکافی در کیسه معده پروگزیمال کوچک به دنبال جراحی با پس معده دچار کمبود ویتامین B_{12} می‌شوند. در شرایط عادی مقادیر اضافه قابل توجهی از فاکتور داخلی ترشح شده و به نظر نمی‌رسد داروهای سرکوب‌کننده اسید تولید و رهاسازی فاکتور داخلی را مهار کنند.

شکل ۲۶-۱۳. کنترل فیزیولوژیک ترشح اسید. ECL = شبکه انتروکرومافین.

سد مخاطی معده
 مقاومت پایدار معده در مقابل خود هضمی توسط اسید هیدروکلریک و پیسین فعل جالب توجه است. برخی از اجزای عملکرد سد معده و محافظت سلولی در جدول ۲۶-۳ فهرست شده‌اند. وقتی این عوامل دفاعی درهم می‌شکنند خزم ایجاد می‌شود. چندین عامل در برقراری یک لایه مخاطی معده بی‌نقص حائز اهمیت هستند. موکوس و بی‌کربنات ترشح شده توسط سلول‌های اپی‌تیال سطحی یک ژل موکوسی هم نخورده^۳ با شیب pH مطلوب تشکیل می‌دهند. غشاهاي سلولی و اتصالات محکم از ورود یون‌های هیدروژن به فضای بین سلولی جلوگیری می‌کنند. یون‌های هیدروژن که نشست می‌کنند توسط جریان قلایی ایجاد شده به وسیله بی‌کربنات ترشحی از سمت فاudeh‌ای - جانی سلول‌های پاریتال تحریک شده خشی می‌شوند. هر مقدار از سلول‌های اپی‌تیال سطحی ریزش یافته یا عربان شده سریعاً با مهاجرت سلول‌های مجاور جایگزین می‌شوند. این پدیده را جرجان^۴ می‌نامند. جریان خون مخاطی با فرهام ساختن مواد مغذی و اکسیژن برای اعمال سلولی دخیل در محافظت سلولی نقش بنیادین در نگهداری از مخاط سالم ایفا می‌کند. [یون‌های] هیدروژن "نفوذی"^۵ خنثی شده^۶ و سریعاً توسط جریان خون غنی پاکسازی می‌شوند. هنگامی که "سدشکن‌هایی" مثل صفرای آسپرین منجر به افزایش نفوذ یون‌های هیدروژن از درون مجرأ به داخل غشاء مخاطی حقیقی و زیرمخاط می‌شوند یک افزایش محافظتی در جریان

ترشح پسینوژن از سلول‌های شبکه انتروکرومافینی و رهاشدن هیستامین از G انتر را مهار می‌کند. عملکرد سلول‌های D توسط هیکوباکتر پلوری مهار می‌شود و این امر منجر به پاسخ تشدید یافته ترشح اسید می‌گردد (محبث "عفونت هیکوباکتر پلوری" را ملاحظه نمایید).

ترشح پسینوژن
 قوی‌ترین محرك فیزیولوژیک برای ترشح پسینوژن از سلول‌های اصلی خوردن غذا می‌باشد؛ استیل کولین مهم‌ترین واسطه^۱ می‌باشد. سوماتواستاتین ترشح پسینوژن را مهار می‌کند. پسینوژن I توسط سلول‌های اصلی در غدد مترشحه اسید تولید می‌شود در حالی که پسینوژن II توسط سلول‌های اصلی هم در غدد مترشحه اسید و هم در غدد مترشحه گاسترین (یعنی سلول‌های آنتر) تولید می‌گردد. پسینوژن در محیط اسیدی به آنزیم پسین فعل شکسته می‌شود، در pH ۷/۵ پسینوژن فعلیت را دارد و در pH بالاتر از ۵ غیر فعل می‌گردد، گرچه ممکن است پسینوژن II نسبت به پسینوژن I در دامنه وسیع تری از pH فعل گردد. آنزیم پسین هیدرولیز پروتئین‌ها را تسهیل (کاتالیز) می‌کند و در pH قلایی دچار تغییر ماهیت^۲ می‌شود.

1- mediator

2- denatured

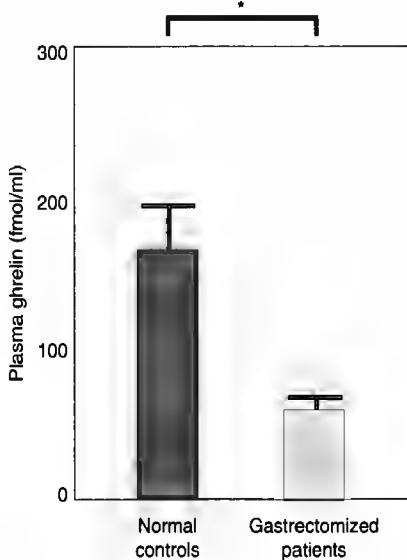
3- unstirred

4- restitution

5- back-diffused

6- buffered

شکل ۲۶-۱۴. سطوح گرلین پس از معده برداری کاهش می‌یابد.

می‌شود معده برای پذیرش غذا شل می‌شود. سپس فعالیت حرکتی تنظیم شده معده غذا را به تکه‌های کوچک خرد می‌کند و تخلیه آنها را به داخل دوازدهه کنترل می‌نماید. معده با انقباض و انبساط هماهنگ عضلات صاف قسمت‌های مختلف معده (پروگریمال، دیستال و پیلور) این اعمال را انجام می‌دهد. پتانسیلهای عصبی - عضلانی عضلات صاف به فعالیت عضلانی برگردانده می‌شوند که آن هم توسط عصب‌دهی و هورمون‌های درونزاد و برونزاد تعديل می‌گردد. سازوکارهایی را که توسط آنها اتساع معده به پیام سیری عصبی - هورمونی ترجمه می‌شود فقط به طور نسبی روشن شده‌اند.

عصب‌دهی درونزاد معده. عصب‌دهی برونزاد پاراسمپاتیک و سمتاپاتیک به معده در بالا زیر مبحث "عصب‌دهی" شرح داده شد. عصب‌دهی درونزاد شامل عقده‌ها^۳ و اعصابی است که سیستم عصبی روده‌ای^۴ را تشکیل می‌دهند (شکل ۲۶-۱۶).

چندین نوع عصب رسانه (نوروترانسمیتر) وجود دارند که عموماً به عنوان تحریکی (فعالیت عضلانی را تقویت می‌کنند) و مهاری (فعالیت عضلانی را کاهش می‌دهند) طبقه‌بندی می‌شوند.

عصب رسانه‌های تحریکی مهم شامل استیل کولین،

1- adipocyte
3- ganglia

2- ghrelin
4- enteric

سیستم اعصاب سمتاپاتیک ترشح اسید را مهار می‌کند. پیتید رهاکننده گاسترین یک واسطه محافظت معده است که جریان خون مخاط را در پاسخ به تحریک‌کننده‌های داخل مجاری افزایش می‌دهد.

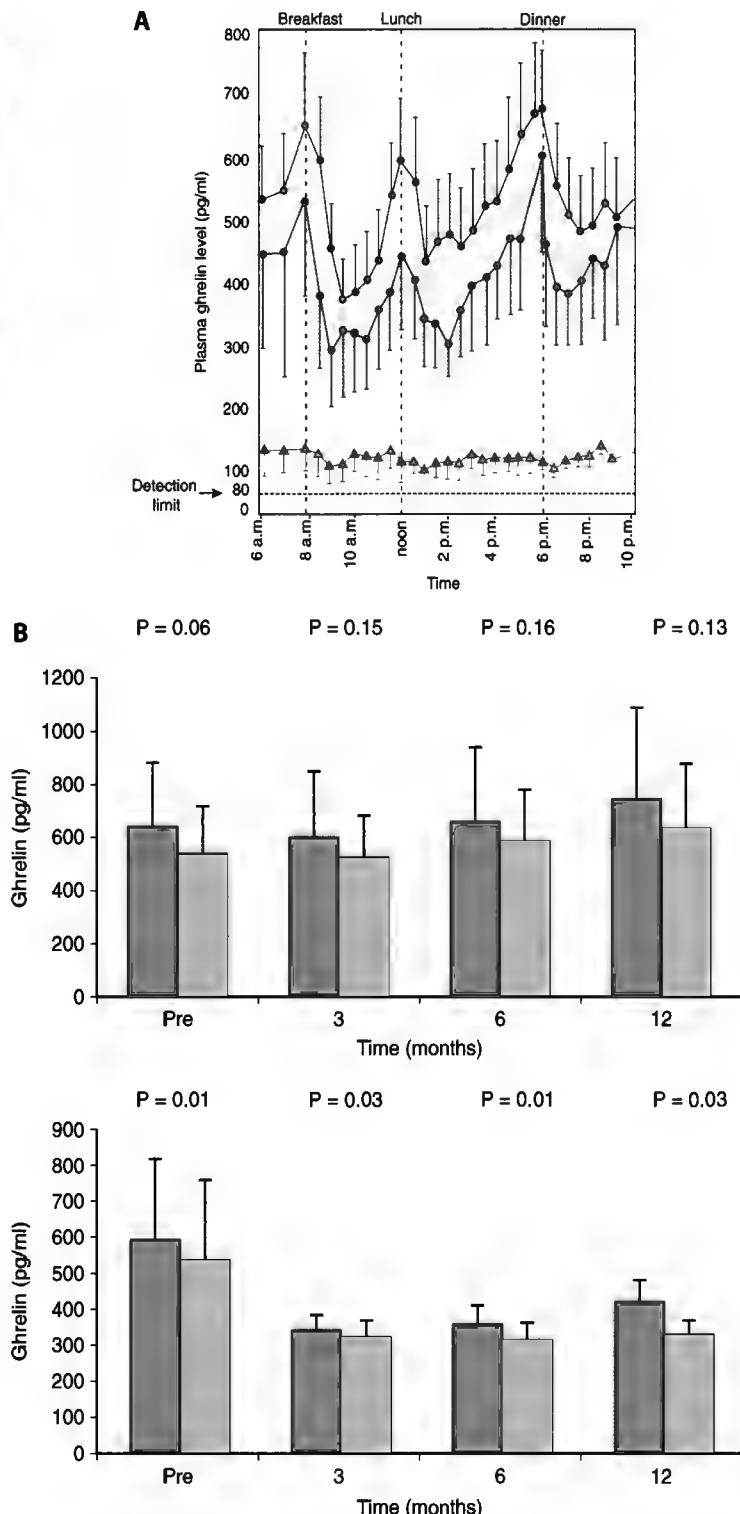
لپتین. لپتین پروتئینی است که عمدتاً در سلول‌های چربی^۱ ساخته می‌شود. این هورمون توسط سلول‌های اصلی در معده نیز ساخته می‌شود که منبع اصلی آن در دستگاه گوارش می‌باشد. لپتین حداقل تا حدودی از طریق مسیرهای با واسطه اعصاب واگ دریافت غذا را در حیوانات کاهش می‌دهد. شکفتانگیز نیست که لپتین، یک هورمون پیام‌دهنده سیری و گرلین، یک هورمون پیام‌دهنده گرسنگی هر دو عمدتاً در معده، عضوی که محوریت آن در سازوکارهای کنترل اشتها به طور فزاینده‌ای مورد تأیید قرار گرفته تولید می‌شوند.

گرلین^۲. گرلین پیتید کوچکی است که در سال ۱۹۹۹ توصیف شد و عمدتاً در معده تولید می‌شود. گرلین یک محرک ترشح قوی برای هورمون رشد هیپوفیزی است اما روى ترشح هورمون آدرنوکورتیکوتروپیک (ACTH)، هورمون محرک فولیکول (LH)، TSH پرولاکتین، یا هورمون محرک تیروپیک (FSH) اثری ندارد. به نظر می‌رسد گرلین یک تنظیم‌کننده محرک اشتها باشد (یعنی وقتی گرلین افزایش یابد اشتها تحریک می‌شود و بر عکس)، برداشتمن منبع اصلی این هورمون یعنی معده می‌تواند تا حدودی عامل بی‌اشتهايی و کاهش وزن در برخی بیماران به دنبال معده برداری باشد (شکل ۲۶-۱۴). برخی محققان نشان داده‌اند جراحی بای پس معده که درمان بسیار مؤثری برای چاقی مرضی است با سرکوب سطوح گرلین پلاسمای (اشتها) در انسان‌ها مرتبط است (شکل ۲۶-۱۵A).

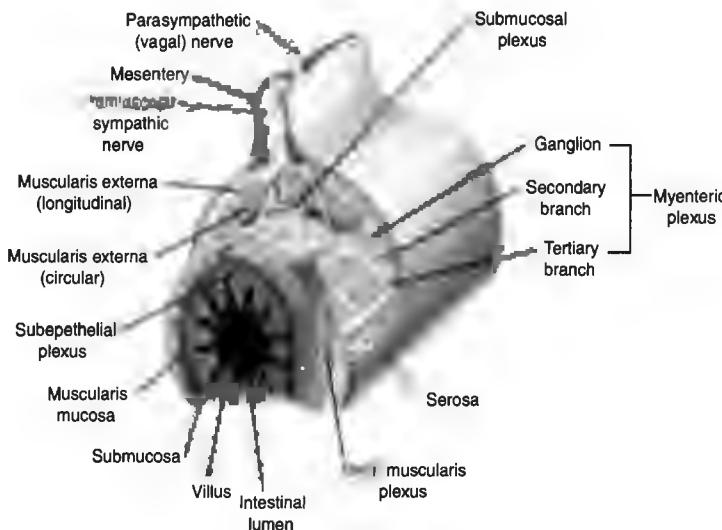
سایر گروه‌ها از نشان دادن کاهش سطح گرلین به دنبال بای پس معده عاجز بوده‌اند اما چنین کاهشی را به دنبال معده برداری آستینی، یک جراحی کاهش وزن مؤثر دیگر، یافته‌هاند (شکل ۲۶-۱۵B). احتمالاً تفاوت‌های ریز در روش جراحی، انتخاب بیمار، و/یا شرایط آزمایشگاهی می‌تواند یکی از علل تفاوت یافته‌ها در مطالعات مختلف سطح گرلین در بیماران چاق به دنبال عمل جراحی باشد. مسلماً کنترل اشتها پیچیده بوده و دارای مسیرهای اضافه‌تر و همپوشانی کننده محرک و کاهنده اشتها می‌باشد.

تحرک و تخلیه معده

عملکرد حرکتی معده چندین هدف دارد. فعالیت حرکتی بین وعده‌های غذایی معده را از اضافات هضم نشده، سلول‌های ریزش یافته و موکوس پاک می‌کند. هنگامی که غذاخوردن آغاز

شکل ۲۶-۱۵ A,B. ترشح گرلین پس از جراحی چاقی. برخی محققان ادعا کردند که ترشح گرلین به میزان چشمگیری پس از جراحی با پس معده کاهش می‌یابد. سایر گروه‌ها تغییرات ناچیز از نظر آماری در سطح گرلین پس از بای‌پس معدی اما کاهش قابل توجه پس از معده‌برداری آستینی (sleeve) نشان داده‌اند. A: سبز = بای‌پس معدی؛ آبی = کنترل‌های چاق؛ قرمز = کنترل‌ها با وزن طبیعی؛ B: آبی = ناشتا؛ صورتی = پس از خوردن غذا.

شکل ۲۶-۱۶. سیستم عصبی روده‌ای (انتریک).

انقباضات تونیک آهسته و شل شدن‌هایی که حداقل ۵ دقیقه به طول می‌انجامند. این فعالیت تعیین‌کننده اصلی فشار پایه داخل معده است که آن هم تعیین‌کننده مهم تخلیه مایعات است. ممکن است انقباضات مرحله‌ای سریع روی فعالیت حرکتی تونیک آهسته‌تر علاوه شوند. هنگام بلع غذا فشار داخل معده به علت شل شدن معده پروگزیمال سقوط می‌کند. شل شدن پروگزیمال توسط دو بازتاب واگواؤگال مهم انجام می‌گیرد: شل شدن پذیرشی و تطابق معده. شل شدن پذیرشی به کاهش قوام معده پروگزیمال همراه با عمل بلعیدن اشاره دارد. این عمل قبل از رسیدن غذا به معده انجام می‌شود و با تحریک مکانیکی حلق و مری قابل بازآفرینی است. تطابق معده به شل شدن معده پروگزیمال همراه با اتساع معده اشاره دارد. تطابق از طریق گیرنده‌های کششی در دیواره معده اعمال می‌شود و نیازی به تحریکی و هم نیترارزیک مهاری معده و روده تأثیر دارند. باور بر این است که این سلول‌ها منشأ تومورهای استرومایی دستگاه گوارش (GIST) که شایع‌ترین تومور مزانشیمی در مجرای گوارش هستند.

هر دوی این جراحی‌ها منجر به کاهش پذیرش معده شده، منحنی حجم/فشار را به چپ جابجا می‌کنند. یعنی تداخل با شل شدن پذیرشی طبیعی و/ یا تطابق منجر به کاهش ظرفیت معده می‌شود به طوری که به ازای هر مقدار غذا یا مایع خورده شده فشار داخل معده بالاتر است. این مساله ممکن است سرعت تخلیه مایع را افزایش داده و احتمالاً باعث ایجاد علایم تخلیه (دامپینگ) در برخی بیماران پس از واگوتومی گردد.

اسید نیتریک و پپتید روده‌ای محرك عروق واسطه‌های عمده شل شدن معده پروگزیمال هستند. اما تعدادی از عوامل

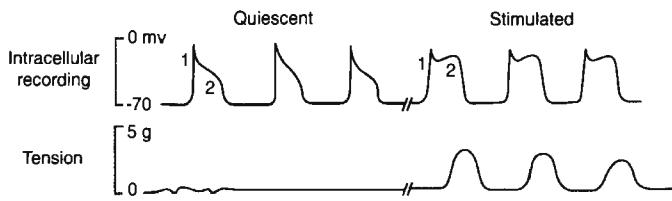
تاكیکینین‌ها، ماده P و نوروکینین A می‌باشند. عصب رسانه‌های مهاری مهم شامل اکسید نتیریک (NO) و پپتید روده‌ای مؤثر بر عروق (VIP) می‌باشند. نشان داده شده که سروتونین هم انقباض و هم شل شدن را تتعديل می‌کند. انواع مختلفی از مولکول‌های دیگر بر تحرک تأثیر می‌گذارند از جمله: پپتید رهاکننده گاسترین، هیستامین، نوروبپتید Z، نوراپی‌نفرین و اپیوئیدهای درونزاد.

سلول‌های تخصصی در لایه عضلانی حقیقی نیز تتعديل کننده‌های مهم تحرک دستگاه گوارش هستند. این سلول‌ها که سلول‌های یتایی‌کزال^۱ نامیده می‌شوند از نظر بافت‌شناسی از نورون‌ها و سلول‌های عضلانی (میووسیت‌ها) قابل تشخیص بوده و ظاهراً هم در تقویت و رودی کولینرژیک تحریکی و هم نیترارزیک مهاری معده و روده تأثیر دارند. باور بر این است که این سلول‌ها منشأ تومورهای استرومایی دستگاه گوارش (GIST) که شایع‌ترین تومور مزانشیمی در مجرای گوارش هستند.

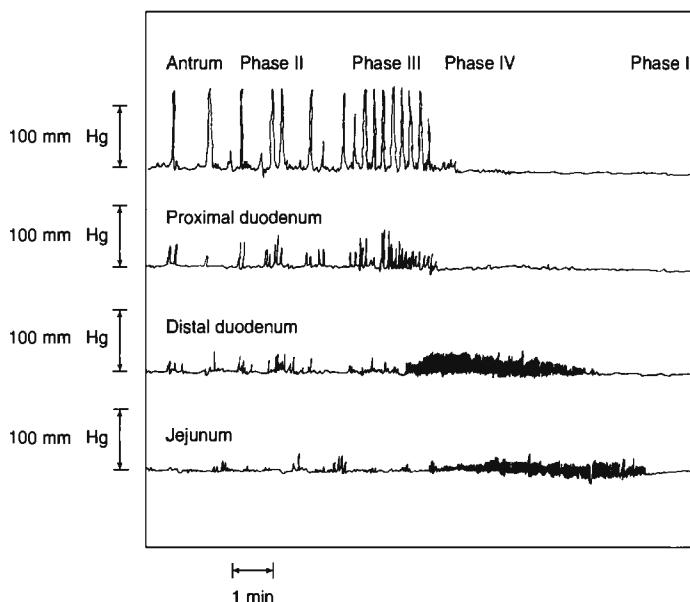
تحرک قسمت به قسمت معده. در کل معدة پروگزیمال به عنوان مخزن موقت غذا عمل کرده و به تنظیم قوام پایه از داخل معده کمک می‌کند و معدة دیستال غذا را مخلوط و آسیا می‌کند. پیلور هنگامی که بسته است با تسهیل عقب راندن توده غذای جامد به درون تنه معده چهت خردشدن بیشتر به روند آسیاکردن کمک می‌کند. پیلور به طور متنابض باز می‌شود تا اجازه تخلیه مایعات و تکه‌های جامد کوچک را به درون دوازدهه در اندازه‌های معین بدهد.

بیشتر فعالیت حرکتی معدة پروگزیمال عبارت است از

شکل ۲۶-۱۷. ارتباط بین فعالیت الکتریکی داخل سلولی و انقباض سلول عضلانی. توجه داشته باشید که فعالیت انقباضی همیشه با فعالیت الکتریکی همراه است اما بر عکس آن صادق نیست. در حین آرامش مکانیکی قطبش زدایی (دپولاریزاسیون)‌های منظمی رخ می‌دهد که به آستانه نمی‌رسند. در وضعیت تحریک شده به آستانه انقباض رسیده و فعالیت حرکتی قبل نشان دادن است.

شکل ۲۶-۱۸. مجموعه حرکتی مهاجر، الگوی ناشتابی فعالیت دستگاه گوارش. در حین مرحله سوم مجموعه حرکتی مهاجر امواج دودی مؤثر از معده به سوی روده باریک دیستال پیش می‌روند.

عضلانی پیلور با آنچه در معده دیستال مشاهده می‌شود یکسان است. فعالیت حرکتی پیلور هم تونیک و هم مرحله‌ای^۳ می‌باشد. حین مرحله سوم مجموعه حرکتی مهاجر که محتويات معده به داخل دوازدهه جارو می‌شوند پیلور باز است. حین مرحله سیری، پیلور بیشتر اوقات بسته باقی می‌ماند. به نظر می‌رسد پیلور به طور متناوب، معمولاً هماهنگ با انقباضات کم دامنه‌تر جزی در آنتر شل می‌شود. انقباضات با دامنه بالاتر و اصلی‌تر آنتر معمولاً با پیلور بسته مواجه می‌شوند که رانده شدن غذا به عقب و آسیا شدن بیشتر آن را تسهیل می‌کند.

تعديل فعالیت حرکتی پیلور عمل پیچیده‌ای است. شواهدی مبنی بر وجود هر دوی مسیرهای واگ تحریکی و هم مهاری در

محتويات دوازدهه به معده نیز بشود. جریان یافتن چربی‌ها، گلوکز، اسیدهای آمینه، محلول نمکی با غلظت بالا^۱، یا اسید هیدروکلریک به دوازدهه موجب بسته شدن پیلور و کاهش جریان مواد از خلال پیلور می‌گردد. جریان یافتن چربی در ایلوم نیز همین اثر را دارد. چندین مسیر عصبی - هورمونی در این پاسخ‌های فیزیولوژیک دخیل هستند و شواهدی مبنی بر احتمال دخالت مسیرهای مختلف با تحریکات متفاوت در دست است.

پیلور از نظر ظاهر به آسانی به شکل حلقوی ضخیم از عضله و بافت همبندی قابل تشخیص است. تراکم بافت عصبی در عضله صاف پیلور چندین برابر بیشتر از آنتر می‌باشد و تعداد زیادی از نورون‌ها برای رنگ‌آمیزی‌های مخصوص از نظر ماده P نوروبیتید^۲، پیتید روده‌ای مؤثر بر عروق و گالاتین^۳ مثبت می‌باشند. سلول‌های بینابینی کڑا ارتباط نزدیکتری با سلول‌های عضلانی پیلور دارند و تواتر موج آهسته الکتریکی -

1- hypertonic saline

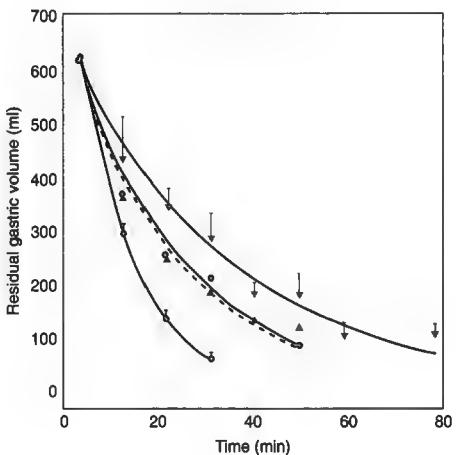
2- galanin

3- phasic

تخلیه مایعات. تخلیه معده از آب یا محلول نمکی ایزوتونیک از کیتیک درجه اول تبعیت می‌کند به طوری که زمان تخلیه نیمی از آن در حدود ۱۲ دقیقه می‌باشد. بنابراین وقتی فرد ۲۰۰ میلی‌لیتر آب می‌نوشد در حدود ۱۰۰ میلی‌لیتر آن در عرض ۱۲ دقیقه وارد دوازدهه می‌شود. با تغییر تراکم کالری، اسمولاریته، و ترکیب مواد مغذی مایعات، این الگوی تخلیه به طور قابل توجهی تغییر می‌کند (شکل ۲۶-۲۰). تا اسمولاریته‌ای در حد یک مولار، تخلیه مایع با سرعتی در حدود ۲۰۰ کیلوکالری در ساعت صورت می‌پذیرد. گیرنده‌های اسمزی و هورمون‌های دوازدهه (مثل سکرتین و پپتید روده‌ای مؤثر بر عروق) تعدیل کننده‌های مهم تخلیه مایع از معده می‌باشند. عموماً، تخلیه مایع در وضعیت طاقباز با تأخیر صورت می‌گیرد.

از قدیم، تخلیه مایع به فعالیت معده پروگزیمال نسبت داده می‌شد، اما احتمالاً از آنچه قبلاً تصور می‌شد پیچیده‌تر است. به وضوح، شل‌شدن پذیرشی و تطابق معده نقشی در تخلیه معده از مایعات ایفا می‌کند. بیمارانی که معده پروگزیمال آنها عصب‌زادایی شده (مثلًا واگوتومی)، برداشته شده یا چین داده شده است (مثلًا چین دادن فوندوس) ظرفیت معده کمی دارند و ممکن است تخلیه تسریع شده مایعات را نشان دهند.

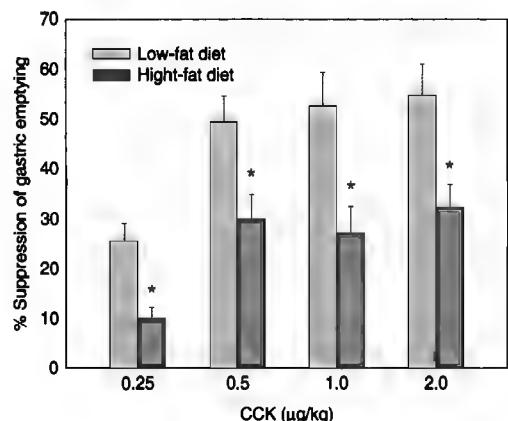
برخی مشاهدات از نقش فعال معده دیستال در تخلیه

شکل ۲۶-۲۰. ترکیب مواد مغذی و تراکم کالری، تخلیه مایع از معده را تحت تأثیر قرار می‌دهند. محلول گلوکز (دایره‌های بنشش)، کمترین تراکم کالری را دارد زودتر از همه تخلیه می‌شود. سایر محلول‌های متراکمتر از نظر کالری، مثل پروتئین شیر (متلث‌های سبز) و آبکافه (hydrolysate) پپتیدی (دایره‌های قرمز و متلث‌های آبی) دیرتر تخلیه می‌شوند.

دست است. چون که برخی اثرات انقباضی واگ با نالوکسان قابل مهار کردن است احتمالاً ایجاد آنها به واسطهٔ مسیرهای ایپوئیدی می‌باشد. تحريك الکتریک دوازدهه موجب انقباض پیلور می‌شود در حالی که تحريك الکتریکی آنتر منجر به شل‌شدن پیلور می‌شود. مولکول‌های دیگری که ممکن است نقش فیزیولوژیک در کنترل عضلهٔ صاف پیلور داشته باشند عبارتند از: سروتونین، پپتید روده‌ای مؤثر بر عروق، پروستاگلین‌های ۱-۴ و گالانین (شل‌کنندهٔ پیلور)؛ و هیستامین، کوله‌سیستوکینین، و سکرتین (منقبض کنندهٔ پیلور).

تخلیه معده. کنترل تخلیهٔ معده پیچیده است. در کل، تخلیه مایعات سریع‌تر از جامدات صورت می‌گیرد. اسمولاریته، اسیدی‌بودن، محتوای کالری، ترکیب مواد مغذی و سایر ذرات غذایی تعدیل کننده‌های مهمی در تخلیهٔ معده هستند. تحريك گیرنده‌های اسمزی، گیرنده‌های گلوکز، و گیرنده‌های pH دوازدهه به وضوح تخلیهٔ معده را توسط انواع مختلفی از سازوکارهای هورمونی - عصبی مهار می‌کند. کوله‌سیستوکینین در دوزهای فیزیولوژیک به طور مداوم قادر به مهار تخلیهٔ معده است (شکل ۲۶-۱۹). اخیراً، مهار تخلیهٔ معده توسط هورمون کاهندهٔ اشتها یعنی لپتین، که بیشتر توسط [یافت] چربی و تا حدودی هم توسط مخاط معده ترشح می‌شود مورد توجه قرار گرفته که احتمالاً از طریق مسیری یکسان با کوله‌سیستوکینین عمل می‌کند؛ کوله‌سیستوکینین نیز قابلیت‌های یک هورمون سیری را دارد. هورمون افزایندهٔ اشتها یعنی گرلین اثرات عکس دارد.

شکل ۲۶-۱۹. کوله‌سیستوکینین (CCK) تخلیهٔ معده را مهار می‌کند.

مایعات حکایت دارند. برای مثال حتی اگر فشار داخل معده پروگزیمال از فشار دوازدهه پایین‌تر باشد باز هم تخلیه عادی مایع از معده می‌تواند رخ دهد. همچنین ممکن است بیماران دیابتی عملکرد حرکتی عادی پروگزیمال معده داشته و با این حال دچار تخلیه تأخیری شدید مایعات باشند. در واقع، فعالیت انفاسی آنرا با تخلیه مایع از معده متناظر بوده و به نظر می‌رسد این فعالیت معده دیستال با ترکیب مواد مغذی و محتوای کالری غذای مایع صرف شده تغییر یابد. فعالیت حرکتی معده دیستال باسته به شرایط می‌تواند تخلیه مایعات از معده را تسريع می‌کند.

سوء‌هاضمه^۱ تلقی می‌شوند که متراծ و اژه غیر پزشکی رود دل^۲ قلمداد می‌گردد. علل شایع سوء‌هاضمه شامل بیماری رفلاکس معده به مری (GERD) و بیماری‌های معده، کیسه صفرا و پانکراس می‌باشند. گرچه هیچ یک از علائم فوق به تنها بی‌برای بیماری معده اختصاصی نیست اما هنگامی که در زمینه یک تاریخچه و معاینه فیزیکی دقیق به دست آیند می‌توانند به روشنی به تشخیص افتراقی احتمالی اشاره کنند که بعداً می‌توان با انجام آزمون‌های خاص آن را محدودتر ساخت.

آزمون‌های تشخیصی

ازوفاگواستروендوسکوپی. بیماران مبتلا به یک یا چند تا از علایم هشدار فهرست شده در جدول ۲۶-۵ باید فوراً تحت اندوسکوپی فوقانی قرار گیرند. ازوفاگواستروندوسکوپی روش سرپایی دقیق و ایمنی است که تحت آرامبخشی هشیار^۳ انجام می‌گیرد. اندوسکوپ‌های انعطاف‌پذیر کوچک‌تر با عدسی‌های عالی و مجرای کارآمد به راحتی و بدون آرامبخشی از طریق بینی قابل عبور دادن هستند. به دنبال یک ناشستای ۸ ساعته، اندوسکوپ قابل انعطاف زیر دید مستقیم به داخل مری، معده و دوازدهه رانه می‌شود. فوندوس و بیوستگاه معده به مری با خمکردن اندوسکوپ به عقب^۴ مشاهده می‌شوند. برای

تخلیه جامدات. به طور طبیعی نیمه عمر تخلیه جامدات از معده کمتر از ۲ ساعت است. برخلاف مایعات، که یک مرحله سریع اولیه و به دنبال آن یک مرحله خطی آهسته‌تر تخلیه را نشان می‌دهند، جامدات یک مرحله درنگ اولیه درند که طی آن تخلیه اندک جامدات رخ می‌دهد. حين این مرحله است که بیشتر آسیاکردن و مخلوط کردن اتفاق می‌افتد. به دنبال آن یک مرحله تخلیه خطی صورت می‌گیرد که حين آن ذرات با اندازه کوچک به دوازدهه راه می‌یابند. تخلیه جامدات از معده تابعی است از اندازه ذرات غذا، محتوای کالری و ترکیب غذا (به خصوص چربی). هنگامی که مایعات و جامدات با هم خورده شوند اول مایعات تخلیه می‌گردند. جامدات در فوندوس ذخیره شده و با سرعت ثابت برای آسیاکردن تحويل معده دیستال می‌شوند. مایعات نیز در فوندوس نگه داشته می‌شوند اما به نظر می‌رسد برای تخلیه زودتر به آسانی تحويل معده دیستال می‌شوند. هر چه جزو جامد و عده غذایی بیشتر باشد تخلیه مایع آهسته‌تر صورت می‌گیرد. با بهره‌گرفتن از این اثر، به بیمارانی که به علت نشانگان تخلیه دچار ناراحتی هستند توصیه می‌شود مقدار مایع صرف شده همراه با غذای جامد را محدود کنند. سه داروی تحرکزا به طور رایج برای درمان تخلیه تأخیری معده به کار می‌روند. دوزهای معمول و سازوکار عملکرد آنها در جدول ۲۶-۴ نشان داده شده‌اند.

جدول ۲۶-۵

علایم هشداردهنده که نشان‌دهنده ضرورت انجام اندوسکوپی فوقانی هستند

کاهش وزن
استفراغ مکرر
اختلال بلع
خونریزی
کم خونی

1- dyspepsia
3- conscious sedation

2- indigestion
4- retroflexion

علایم و نشانه‌ها

شایع‌ترین علایم بیماری معده عبارتند از: درد، کاهش وزن، سیری زودرس و بی‌اشتهاای. تهوع، استفراغ، نفخ، و کم خونی نیز شکایات شایعی هستند. تعدادی از این علایم (درد، نفخ، تهوع و سیری زودرس) اغلب توسط پزشکان به عنوان